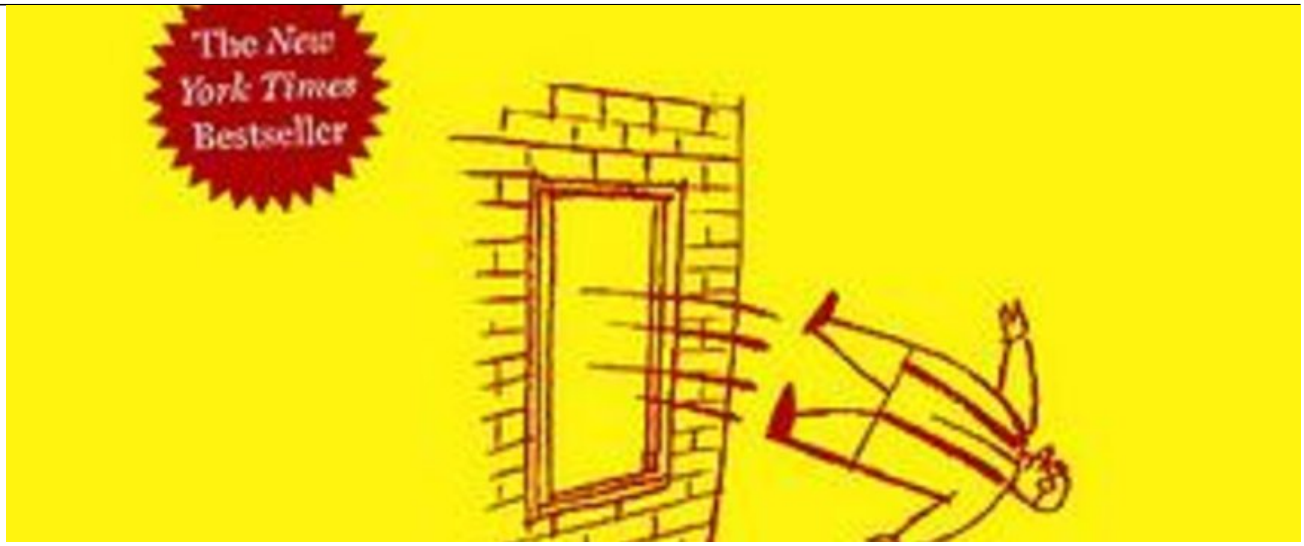


Kitekint? - A nagy hitelválság

2009 október 19. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A mai amerikai nagy hitelválság mélyén az oktatás válsága húzódik meg. Az amerikai munkaer? és üzleti élet azért lehetett eddig a legjobb a világon, mert képzett középosztályra épült a gazdaság. Ez az el?ny mára elt?nt.

Tavaly tavasszal még minden rendben volt, emelkedtek a részvényárak, mindenki bizakodott. Majd nyáron hol itt, hol ott d?ltek be hitelek, és 2008 tavaszán már mindenki tudja: az 1929-33-as világgazdasági összeomlás óta a

legnagyobb pénzügyi válságot éljük meg.

Az amerikai gazdaságban várható volt a cs?d, mert az Egyesült Államok valójában válságról válságra lépeget, ami belefér a szabad piac amerikai modelljébe. A hetvenes évek két olajárrobbanását az infláció elszabadulása követte, majd jött Ronald Reagan és a neoliberális gazdasági fordulat. Szerz?nk - tíz, nagy sikert aratott könyv írója - egyike azoknak, akik el?re látták a mai nagy hitelválságot. Szerinte nem a neoliberális politika fékezte meg a vágtató inflációt a nyolcvanas években, hanem Paul Volcker jegybankelnök. Majd jöttek a kilencvenes évek, és egyre nagyobb lett a t?zsdei buborék.

Ez pukkant ki 2000 után, amikor összeomlott az amerikai technológiai t?zsde, és valamit tenni kellett, hogy újból beinduljon a gazdaság. Az amerikai jegybank példátlanul alacsony szintre, egy százalékra csökkentette az alapkamatot: boldog-boldogtalan hitelt vett fel, házat vásárolt, majd újabb hitelt vett fel a házára, ebb?l autót vett, utazott és jól élt. Az emberek, a vállalatok és az állam egyaránt eladósodott: Amerika a világ legnagyobb hitelez?jéb?l a legnagyobb adósává vált.

Szerz?nk szerint ezért az a neoliberális politika a felel?s, amelyet a chicagói közgazdasági iskola talált fel, s melynek központi tétele, hogy az államnak ki kell vonulnia a gazdaságból, mindent a piacra kell bízni, és a legrosszabb magántulajdon is jobb, mint a legjobb állami tulajdon.

Ma az amerikai gazdaságban közel ezermilliárd dollár érték? vagyon - ingatlanok, bankok, cégek vagyona - t?nik el. Ezért az a neoliberális politika a felel?s, amely a pénzügyi szektorban leépítette az állami szabályozást, és megakadályozta, hogy az újabb és újabb pénzügyi innovációkat az állam ellen?rizze. Szerz?nk szerint az 1980 el?tti demokrata politika a hatalom korrupcióját hozta, a neoliberális konzervatív politika a pénz korrupcióját, és mindkett? válságba torkollott.

Van azonban még más is. A mai hitelválság mélyén az oktatás válsága húzódik meg. 1820-tól valamennyi amerikai állam ingyenes állami oktatást épített ki, és a második világháború után az USA-ban jött létre a világ els?, fels?fokú képzésre alapozott középosztálya. Az amerikai munkaer? és üzleti élet azért lehetett eddig a legjobb a világon - Amerika vezetett a termelékenység, a munkaer? min?sége és a technológiai innovációk terén -, mert képzett középosztályra épült a gazdaság. Ez az el?ny mára elt?nt. Képzettség és jövedelem között igen szoros a kapcsolat: az amerikai társadalom egyik fele ma már nem rendelkezik olyan képzettséggel, amely versenyképes lenne a világban, és ez áll az egyre nagyobb jövedelmi különbségek mögött.

Az elmúlt 25 év drámai változása Amerikában az, hogy az adózott jövedelmek óriási mértékben n?ttek a leggazdagabbaknál, de a társadalom többsége ma sem él jobban, mint a nyolcvanas évek közepén. 1980 és 2005 között a fels? 10 százalék jövedelmi részesedése 34-r?l 46 százalékra, tehát harmadával n?tt, de többségük nem nyert semmit. A jövedelmi többlet szinte egésze a legjobban keres? egy százalékhoz került, 15 ezer adózó amerikaihoz, akik átlagosan 26 millió dollárt kerestek 2005-ben. A leggazdagabb egy százalék birtokában van az összes kötvény 70, a részvények 50 százaléka, és ?k kapják az összes osztalék 60 százalékát is. A nyugdíjasok helyzete 25 év alatt kissé javult, mert a legnagyobb szavazócsoportot teszik ki. Így a dolgozó osztály lett a vesztese a neoliberális politikának.

A mai hitelválság mélyén a dolgozó osztály stagnáló jövedelme áll. Nincs elég kereslet, ahogy 1929-33-ban sem volt, és ebben az állami szabályozás hiánya, az egy százalék mohósága és a gyenge oktatás a ludas.

Matolcsy György, hetivalasz.hu



Ajánló